

ПАКУЛЬ НЕ ПРЫЕХАЛА ЦЕШЧА

...Гэта было першае ханне — пшчотнае, траптакое, шчымлівае і, як ні дзіўна, узаемнае. Калі яно пачалося, ні Аня, дачка старшыні калгаса, ні Ваня — сын старшыні сельсавета, не ведалі. З маленства разам раслі, вучыліся ў адным класе... Аднак выдаць свае пачуцці ніяк не маглі: ён лічыў, што сапраўдным мужчынам такія сентыменты не да твару, яна і пагатоў... А таму — бог ведае, чым завяршылася б гэта гісторыя, калі б не мудрая дырэктарка школы, якая ў выпускным класе пасадзіла іх разам за апошняю парту, сказаўшы, што вось так з двух найлепшых вучняў можа атрымацца хоць адзін медаліст.

І сапраўды, Аня выпраўляла памылкі ў сачыненнях Вані, ён дапамагаў суседцы з фізікай і хіміяй. Такім чынам яны нейпрыкмет збліжались: перад выпускным іх ужо звалі жаніхом і нявестай...

А там, як і варта было чакаць, Аня атрымала сваё «золата» (Ваню падвяла нямецкая мова) і адразу паступіла ва ўніверсітэт, ён, не дабраўшы паўбала, праляцеў міма. Восень і зіму неяк перакантаваўся (скончыў курсы кіроўцаў) і вясной «загрымеў» у войска.

Аня, паабяцаўшы, верна чакала яго ды вучылася (яе бацьку тым часам перавялі на работу ў Мінск, выдзелілі кватэру), аднак, дачакаўшыся, замуж не кінулася: сказала, што не хоча быць жонкай хоць бы і таксіста — іншая справа студэнт...

Гэтым разам Ваня паступіў лёгка, атрымаў месца ў інтэрнаце.

Адзначыць і адно, і другое Аня запрасіла да сябе: трэба разумець, хацела паказаць жаніху кватэру, свае кулінарныя здольнасці, а, можа, і праверыць, ці праўда, што савецкія воіны такія рашучыя, як паказваюць у кіно ды па тэлебачанні?

...Карацей, Ваня прыбраўся ў новы касцюм, купіў пляшку каньяку і выправіўся ў госці. Пачуўшы, што бацькі ў ад'ездзе, трохі сумейся, але і павесялеў: скінуў пінжак, зняў ненавісны гальштук, без цырымоній расцеўся за прыгожа накрытым сталом.

Не бярўся казаць за іншых, а васьм наш той наезджы старшыня быў гаспадаром нядрэнным: і калгасам кіраваў не без поспехаў, і дома ад работ не ўцякаў: трымаў на падворку і свінней, і курэй, і карову... Адзінае — недачуваў.

Дык вось. Ішоў ён неяк з канторы, спыніўся каля групы мужчын — павітаўся, а заадно пачуў, што тыя гоманяць пра дзядзьку Пэкуля, пра яго свінаматку з парасятамі.

У старшыні тут быў інтарэс, таму ўсё, што пачуў, ён дома пераказаў сваёй жонцы, і ўжо разам з ёй вырашыў, што назаўтра трэба схадзіць да гэтага Пэкуля і купіць у яго парсючка.

Грошай старшыня ўзяў з запасам (таргавачка не выпадала), мяшок пад пахай заціснуў і пакіраваў на знаёмы падворак. Зайшоў у хату. Бачыць, што з дарослых там нікога няма, толькі сыноч, першакласнік, сядзіць за сталом — урокі робіць.

сцягну і тое месца, дзе зашпіляюцца штаны, пырснула нечым гарачым.

— Гэта масла, — вінавата зашчабятала Аня. — Трэба было сказаць, каб ёў на талерцы, з нажом. Прабач! Я зараз...

Апошнія словы чуліся ўжо з кухні. Сігануўшы туды, Аня вярнулася з ладнай пасудзінай і так спрытна стала сыпаць соль на ягоныя штаны, што бравы сяржант ушчэнт разгубіўся: падумаў, ці не разбэсціла сталіца яго дзяўчыну? Але ж у вачах яе было столькі клопату, што хлопец паспакайнеў і стаў выбачацца сам. Маўляў, вінаваты ж: госці ёсць госці, правілы этыкету ніхто не адмяняў... Да таго ж і ўрэшце, халера з імі, тымі новымі штанамі: да вяселля можна яшчэ адны справіць...

Яны яшчэ трохі пасядзелі за сталом, з'елі па катлеце, — праверылі штаны: соль, на жаль, не дапамагла.

— Свежыя плямы павінны адмыцца. Можа, паспрабуем? — нясмела прапанавала Аня.

Ваня згадзіўся. ...Што далей было, здагадацца няцяжка. Штаны — гэта ж не насоўка і нават не кашуля: яны сохлі доўга. Івану прыйшлося застацца нанач... І назаўтра таксама, бо плямы не адмыліся і порткі прыйшлося здаваць у хімчыстку.

Гэта па-першае, а падругое, катлеты ў халадзільніку яшчэ заставаліся. Іх трэба было навучыцца есці, пакуль не прыехала цешча.

Я. Радына,
г. Мінск.

АДНА Ў ЧАЛАВЕКА БЫЛА ЗАГАНА...

Летам 1949-га ў нас на Лунінецчыне пачалася калектывізацыя — з'явіліся калгасы.

Першых кіраўнікоў — старшын — выбіралі з людзей тутэйшых, аўтарытэтных, пазнейшых — сталі прысылаць здалёку, у асноўным з усходніх абласцей краіны.

Не бярўся казаць за іншых, а васьм наш той наезджы старшыня быў гаспадаром нядрэнным: і калгасам кіраваў не без поспехаў, і дома ад работ не ўцякаў: трымаў на падворку і свінней, і курэй, і карову... Адзінае — недачуваў.

Дык вось. Ішоў ён неяк з канторы, спыніўся каля групы мужчын — павітаўся, а заадно пачуў, што тыя гоманяць пра дзядзьку Пэкуля, пра яго свінаматку з парасятамі.

У старшыні тут быў інтарэс, таму ўсё, што пачуў, ён дома пераказаў сваёй жонцы, і ўжо разам з ёй вырашыў, што назаўтра трэба схадзіць да гэтага Пэкуля і купіць у яго парсючка.

Грошай старшыня ўзяў з запасам (таргавачка не выпадала), мяшок пад пахай заціснуў і пакіраваў на знаёмы падворак. Зайшоў у хату. Бачыць, што з дарослых там нікога няма, толькі сыноч, першакласнік, сядзіць за сталом — урокі робіць.

ЗВЯЗДА

29 студзеня 2021 г.

— А дзе бацькі? — пытае яго старшыня.

— Паехалі парасят купляць.

— Як купляць? Людзі ж казалі, што ў вас сваіх да халеры. І свінаматка ёсць...

— А... Дык гэта ў кухні! — скеміў малы.

— Як гэта ў кухні? — не зразумеў старшыня.

— Ды пайшлі, пакажу. Заходзяць у кухню, а там на... сцяне, на карціне — і сапраўды вялікая свіння і з дзясятка парасят. Парсючкі сярод іх, відаць, таксама былі... Шкада — не прадаваліся.

Дарэчы, з гэтым Пэкулем яшчэ адна прыгода была.

Наш калгас тады вырошчваў лён. Тут жа, на месцы, яго апрацоўвалі да кудзелі, якую потым адвозілі ў раён, а ўжо адтуль — на льнозавод.

Дык вось неяк у кабінет да старшыні заходзіць брыгадзір, кажа, што патрэбна машына, каб паклю завезці.

Старшыня ў адказ:

— Яшчэ чаго?! Што ён за начальнік, каб яго машынай вазіць? Няхай пешшу схадзіць, калі нешта трэба.

— Дык я ж не пра Пэкуля, — бянтэжыцца брыгадзір. — Я пра кудзелю — пакулле...

— Дык так бы і сказаў! ...Людзям цяжка тады жылося: шмат было ўдоў і дзяцей-сірот, мужчын, што з вайны прыйшлі інвалідамі. Той без рукі, той без нагі... «Дрэнна ім», — спачуваў старшыня.

Можа, таму, што і самому часам няпроста было, хоць ён усяго толькі недачуваў.

Васіль Нефідовіч,
в. Ляхаўка,
Лунінецкі раён.

«КАЛІ НАВУКА ПОЙДЗЕ ТУГА...»

Малым, як вядома, хочацца шмат чаго — пачуць, убачыць, пакаштаваць, і пасябраваць са старэйшымі дзецьмі, у іх жа нечаму навучыцца...

Мне тады гадоў шэсць было, брату — сем. Мы не мелі ровара, а ў дванаццацігадовага Віцкі Камісарава — быў, і ён, той Віцка, абяцаў, што навучыць нас катацца, але ж... Вечна ў яго работ повен рот.

Мы нават ведалі, чаму. Таму што з раніцы і з такімі ж васьм хлопцамі ён хадзіў у лес, каб назбіраць патронаў і потым «рвануць» у вогнішчы, далей — на рэчку, каб купацца і кашамі лавіць уюноў... Карацей, часу, каб даглядаць куранят, падмятаць двор, насіць ваду, рваць траву для свіней, збіраць ападкі, кароў у Віцкі не было.

Мы з братам зналі, што працаваць за яго — нядобра. Нядобра і пакрываць, ведаючы, што той лазіць у сад да дзеда Міколы...

А з іншага боку, такіх яблыкаў (сакавітай, смачнай малінаўкі) на нашай вуліцы больш не меў ніхто! Выспявалі яны ці не першыя, а дзед Мікола сквалень быў яшчэ той: нікога ніколі не частаваў, не кажучы ўжо пра тое, каб вынесці кошык (хоць бы ападу) і паставіць на вуліцы, як гэта рабілі іншыя...

Не дзіва, што ў вёсцы старога недалюблівалі і за вочы

празвалі Кукам. (Ён, казалі, партызаніў, аднак пасля наступлення Чырвонай Арміі да вайскоўцаў не прымкнуў: у лесе кукаваў да самай Перамогі, таму і Кук)...

Дык васьм аднойчы Віцкава маці такі «адхадзіла» сына матузамі за Мікалавя яблыкі. Ну як было хлопцу такое сцярапець?!

...План помсты дзед Мікола міжволі падказаў яму сам. Неяк — у парадным касцюме, у капелюшы — ён пайшоў да свайго родзіча на другі канец вёскі. Значыць, адтуль — пачаставаны і ў добрым настроі — павінен будзе вяртацца дамоў?

Віцка вырашыў падпільнаваць яго.

Для гэтага паклікаў нас з братам і паставіў умову: хочаце, каб я навучыў вас ездзіць на ровары, тады залезьце на тапалю, і калі дзед Мікола з ёй параўняецца, пракрычыце: «Дзед Кук сеў на сук, сук зламаўся, Кук...» (Ну, вы здагадаліся).

Нас угаворваць не прыйшлося: Віцка падставіў лесвіцу, мы сіганулі ўверх і надзейна схаваліся ў лістоце. А там...

Вось яна, урачыстая амаль хвіліна: дзед Мікола з пыльнай дарогі збочыў на сцежку пад дрэвам, і мы з Сашам выдалі Віцкаў «верш».

Дзед Кук, як нам здалася, збянтэжыўся, асплянеў, паглядзеў ўверх і, ні слова не сказаўшы, рушыў... да нас у двор.

Убачыўшы гэта, нам з братам расхацелася злазіць з таполі, ісці дадому, але ж час быў вянчаць, нашы прыйшлі з работы...

Не падымаючы галоў і ног, мы сунуліся ў бок хаты. На дварэ нас сустрэў наш старэйшы брат: яму 14, і ён у час канікулаў ужо працаваў у саўгасе...

А далей былі мамыны словы пра тое, што мы, маўляў, зганьбілі не дзеда, а сябе і сваю сям'ю... І, вядома ж, татава дзяжка, хоць баяліся мы не столькі яе, колькі таго, што зараз нас пагоняць да Кука прасіць прабачэння.

Так яно, можа, і было б, каб не анёл-ахоўнік, каб не бабуля. Нас, зарумзаных, яна схпіла за рукі і са словамі «Брындаеце недзе... Робице абы-што... А ну хутчэй мыцца!» пацягнула да начовак з вадой.

...У той раз мы з братам елі стоячы (сесці не маглі).

І назаўтра баяліся выйсці з хаты, чакалі насмешак сяброў, бо ўсе ж былі «ў курсе». Аднак, як ні дзіўна, нас ніхто не дражніў, а наадварот — усе прапапоўвалі пагуляць у квача, у дамкі, у бітавога... Да таго ж брата праз пару дзён навучылі катацца на веласіпедзе.

Што яшчэ было потым? Віцку (ад бяды падалей) маці пачала вадзіць на работу: казала, дома з яго ўсё адно не памочнік... А мы з братам сталі вучыцца жыць сваім розумам. Усё амаль што па Коласу: «Калі навука пойдзе туга, паможа бацькава папруга».

Ларыса Купрыяничук,
в. Хатоўня,
Рагачоўскі р-н.

Рубрыку вядзе
Валянціна ДОЎНАР.

Неасабісты суб'екты

Трасца

з ферамонамі,

або Колькі каштуе «суперпрыз на барабане»

КАЛІ шукаць у вымушаным даволі працяглым знаходжанні на бальнічным хоць які пазітыў, урэшце дадумаешся да таго, што гэтыя будныя зімовыя дні без работы (асабліва калі хварэеш няцяжка) — своеасаблівая магчымасць адчуць сябе... пенсіянерам. Нечакана для сябе адкрываеш невядомы свет шматпавярховага ў спальным раёне ў той час, калі большасць яго жыхароў на рабоце. Аказваецца, жыццё ў доме ў гэты час не спыняецца: недзе гудзе дрыль вечнага рамонту, барабаніць дамашні тэлефон, а ў дзверы звоняць розныя цікавыя людзі. Цікавыя — гэта я без іроніі. Тут вам і «бежанцы», і «пагарэльцы», і сведкі іеговы — каго толькі не носіць днём па пад'ездзе жылых дамоў у пошуках здабычы. Нават ковід не баяцца — «я ўжо два разы перахварэў» — нібы адно з адным дамовіліся аднолькава казаць.

Першыя дні я гэтых хадакоў нават на парог не пускала, але, калі сядзенне дома пайшло на трэці тыдзень, вырашыла-такі трохі сябе павесяліць. Доўга чакаць не давялося: прыемны хлопец з'явіўся ля дзвярэй гадзін у дванаццаць. «Добры дзень. Мяне завуць Павел. Ці ведаеце вы, што ў вас у раёне адкрыўся буйны магазін нехарчовых тавараў? Не ведаеце? А мы, прадстаўнікі магазіна, сёння праводзім рэкламную акцыю, каб пра яго даведалася больш людзей. Мы сёння дорым падарункі. Дазвольце, я зайду?» Усё гэта хлопец выдаў на адным дыханні — слова ўстаіць не было як. Мне і сапраўды было цікава, што ж за «каштоўнасці» (і галоўнае — пачым?) ляжаць у яго вялікім чорным пакеце, і як ён гэта будзе спрабаваць мне «ўцяхаць». Прызнаюся: рэальнасць перасягнула ўсе чаканні. Я нават адразу запісала ўвесь асартымент і паслядоўнасць яго прапановы. Бо, ну праўда, — каб хацеў — не прыдумаеш.

СПАЧАТКУ з пакета прадавец Паша дастаў патэльную. «З антыпрыгарным пакрыццём, праслужыць як мінімум пяць гадоў». Кухонны рыштунак аказаўся вельмі лёгка на вагу — хутчэй за ўсё, самы танныя алюміній, пакрыты плёнкай, такое «антыпрыгарнае пакрыццё» здзярэцца за два разы. «У магазіне гэты цуд каштуе пяцьдзесят пяць рублёў, мы ж дорым яе вам за дваццаць»... Пасля былі прапанаваныя «цудадпадушачкі для рук і ног (адну кладзём у мікрахвалеўку, другую — у лядоўню), пасля прыкладаем — і стомленасці як не было». Цана — усё тая ж — пяцьдзесят пяць рублёў, але ж «у падарунак» Паша аддаваў за дваццаць. Далей ішоў сродак з выцяжкай авакада («для твару, для рук ды і для ўсяго цела») — з той жа «зніжкай», пасля набор тарак, зробленых ледзь не з фольгі («сёння дорым за пятнаццаць рублёў»), за ім — набор для душа ў картонным пачку: мачалка, гель, ласьён, мыла, бомбачка для ванны — усё нават знешне вельмі сумніўнай якасці («у магазіне шэсцьдзесят рублёў, але для вас — дваццаць»). «А вось гэта — ведаеце што? — спрабаваў інтрыгаваць карабейнік. — Парфума з ферамонамі! Ведаеце, што такое ферамоны?» «Малады чалавек, я ўжо ў тым узросце, калі не толькі ведаюць, але і пачынаюць забываць, што гэта такое». Жарту Паша не зразумеў: «Толькі для вас замест ста трыццаці рублёў аддам за пяцьдзесят». Ферамоны не «зайшлі» — і ў ход пайшла суровая праўда жыцця — літровая бутэлька сродку для мыцця посуду. Мяркуючы па этыкетцы, разлітага дзесьці на хутары пад Смаленскам. («Усяго дзесяць рублёў»). За столькі ж прапапоўвалася і бутэлька сродку для ачысткі труб. Далей ішоў дзіцячы пластылін у вядзерцы (за пятнаццаць).

Ужо крыху ачмурэла ад выкладзенай на канапе ў прыхожай кучы таннай стракатай трасцы (вельмі падабаецца мне гэты наш аналаг рускага слова «барахло»). Але гэта было яшчэ не ўсё! «Та-дам! Суперпрыз на барабане! Жамчужына нашай калекцыі!» — Паша ўрачыста выцягнуў з пакета яркі пачак з нажамі. Нажы, як павінен быў пераканацца патэнцыйны пакупнік, зробленыя ў Германіі. Аб гэтым сведчыў сцяг краіны, да якога былі прымацаваныя крылы (пэўна, ад арла з нямецкага ж герба). Ну і буйна напісаная цана — 220 еўра. Прычым, каб сумненняў не было ўжо зусім, «еўра» было напісана і значком, і словам. «Бачыце, так яны каштуюць 450 рублёў. Але ж мы дорым падарункі, таму аддам вам за 270. Ну што, колькі набораў будзеце браць?» «Ніколькі». «Але ж сёння дзень сюрпрызаў, — не разгубіўся гандляр. — Таму ўсё васьм гэта (шчодры жэст рукой у бок стракатай кучы на канапе, разам з нажамі) я аддам вам за ўсё тыя ж 270 рублёў... Як не будзеце браць? У вас што, няма нейкіх там ста долараў?»...

ТЭАТР аднаго акцёра ўсё ж скончыўся для акцёра заробкам. Я шчыра сказала яму, што ўвесь гэты «дэрыбас» з магазіна адной цаны купляць у яго не буду. Але, паколькі ён мяне павесяліў, гатова купіць у яго што-небудзь... за два рублі. Паша ніколькі не засмуціўся і выцягнуў аднекуль з кішэні шчыпчыкі для спагечі. На тым і пагадзіліся... Я пасля ў яго ўжо сур'ёзна спытала: адкуль такі дзіўны набор — ад парфумы з ферамонамі да сродку для чысткі труб? Няўжо нельга сабраць штосьці больш лагічнае? «А навошта? Мы ж пазіцыянуем як «падарунак для ўсёй сям'і». Паасобку амаль нічога не купляюць, на гэта мы і не разлічваем. А разам — бяруць. Бо гэта ж нашмат «танней» атрымліваецца. Я васьм сёння два наборы прадаў, план, лічы, выканаў. Не верыце? Глядзіце — я заўсёды пакупнікоў фоткаю на справаздачку»...

З экрана смартфона шчасліва ўсміхаліся ля кучы пакункаў пажылыя бадзёрыя жанчынкі. Задаволеныя — танна купілі «падарунак для ўсёй сям'і». Што скажа сям'я, вярнуўшыся з работы і ўбачыўшы «падарунак» за сто долараў, красная цана якому — самае большае рублёў пяцьдзесят, — як той казаў, ужо іншая і зусім не такая вясялая гісторыя.

Алена ЛЯЎКОВІЧ.